

Правова база антикорупційної політики

Постановка проблеми. В умовах реалізації політики реформ у різних сферах: адміністративній, регуляторній, військовій, правоохоронній та медичній пріоритетним завданням для держави стає подолання корупції. Однак розробка та реалізація антикорупційної політики не є для України новим завданням. Протягом усіх років незалежності у нашій державі триває процес пошуку шляхів її реалізації, що супроводжується ухваленням антикорупційних законів, розробкою відповідних концепцій та стратегій, а також прийняттям державних програм щодо їх виконання. Високий рівень корупції в українському суспільстві й сьогодні зумовлює потребу систематичного вивчення стану та шляхів реалізації антикорупційної політики України.

Мета. Дослідити правову базу антикорупційної політики в Україні на основі низки показників. А також сконцентрувати увагу на вирішенні таких **дослідницьких питань:**

- ✓ запропонувати способи удосконалення державної антикорупційної політики;
- ✓ ефективність проведення реформ щодо подолання корупції після Революції Гідності;
- ✓ створення умов для розвитку економіки;
- ✓ забезпечення європейських соціальних стандартів і добробуту населення.

Стан дослідження проблеми. Проблеми формування та реалізації політики у сфері протидії корупції в Україні вже досить тривалий час перебувають у полі зору вітчизняних дослідників. Зокрема, цьому питанню у своїх роботах приділяли увагу такі вітчизняні дослідники, як В.Авер'янов, А.Михненко, В.Борисов, О.Соснін, А.Мудров, В.Мартиненко, Е.Макаренко, А.Марущак, В.Кошинець, С.Кравченко, Ю.Кальниш, С.Дрьомов, О.Таран, О.Рудик, М.Мельник, С.Денисюк, Є.Перегида, Є.Невмержицький, І.Сікора, А.Сафонов, В.Щербань, В.Ткач, І.Чубенко та ін. Позиція західних авторів щодо явища корупції, в тому числі і в суспільствах перехідного типу представлена в роботах А.Камінські, Д.Кауфмана, П.Моро, С.Пундея, В.Танзі, Р.Телло, Д.Фріша.

Виклад основного матеріалу. Корупція є основною загрозою соціально-економічному розвитку суспільства. Вона не лише основна причина бідності країни, але і перешкода для її подолання. Корупція може загрожувати економічній безпеці держави, існуванню нації, оскільки корупційні дії та їх наслідки можуть позначитися на житті наступних поколінь. Прийняття Антикорупційної стратегії є одним із пріоритетів держави для створення дієвої системи запобігання корупції, визначення основних напрямків діяльності держави на довгострокову перспективу, розроблення комплексних заходів для протидії цьому явищу, виявлення та подолання її соціальних передумов і наслідків. Важливим чинником ефективної антикорупційної політики в державі є достатня чітко визначена нормативно - правова база, яка містить більше сотні законів, указів, розпоряджень Президента України. Революція Гідності досить перевернула життя громадян України і саму політичну владу. Всім стала ясна система корупції і її виконавці. Після Революції Петро Порошенко почав проводити радикальні реформи і приймати досить чіткі закони. Вже багато зроблено для подолання корупції – створено Національне антикорупційне бюро, нову поліцію, Антикорупційну прокуратуру, яка рішуче переслідуватиме корупціонерів. Сьогодні створюється абсолютно унікальний механізм, який дозволяє негайно отримувати вже практичні результати боротьби з корупцією. Президент Петро Порошенко переконаний, що Закон України «Про внесення змін до деяких законів України у сфері державних закупівель щодо приведення їх у відповідність з міжнародними стандартами та вжиття заходів з подолання корупції» – це нова потужна зброя протидії корупційним явищам. Петро Порошенко наголосив, що через механізм нового Закону в державі буде подолано корупцію у найбільш корумпованій сфері – державних закупівель. В ній сконцентрована найбільша кількість державних коштів і до сьогодні існувала непрозора система: працювало 25 тисяч

тендерних комітетів, які, попри своє призначення, не сприяли економії – збитки сягали 135 мільйонів гривень на день. Завдяки Закону України «Про внесення змін до деяких законів України у сфері державних закупівель щодо приведення їх у відповідність з міжнародними стандартами та вжиття заходів з подолання корупції», зокрема, збільшується рівень конкуренції шляхом спрощення участі в процедурах закупівлі для бізнесу. Посилюється прозорість тендерів шляхом зняття заборони розкриття змісту поданих пропозицій; ознайомлення зі змістом документа, що містить інформацію про ціну; оприлюднення протоколу оцінки пропозицій конкурсних торгів, а також унеможлиблюється умисне блокування торгів. Участь у процедурах закупівлі спрощено шляхом відміни необхідності всім учасникам надавати документи, що підтверджують відповідність вимогам, визначеним у статті 17 Закону. Підвищено вартісну межу щодо застосування норм Закону для закупівлі товарів та послуг до 200 тис. гривень, а робіт – 1200 тис. гривень; а також – вартісну межу для застосування процедури запиту цінкових пропозицій до 500 тис. гривень. Дуже ефективно діє проти корупції закон про електронне декларування, який набув чинності 29 березня 2017 року. Це найбільш амбіційна ініціатива уряду у світі з точки зору прозорості та підзвітності перед суспільством та виборцями. Відповідно до закону, е-декларації зобов'язані подавати «фізичні особи, які отримують кошти, майно в рамках реалізації в Україні програм (проектів) технічної допомоги або іншої, у тому числі безповоротної, допомоги в сфері запобігання, протидії корупції (як безпосередньо, так і через третіх осіб або будь-яким іншим способом, передбаченим програмою); систематично, протягом року, виконують роботи, надають послуги щодо імплементації стандартів у сфері антикорупційної політики, моніторингу антикорупційної політики в Україні, підготовки пропозицій з питань формування, реалізації такої політики, - якщо фінансування (оплата) таких робіт, послуг здійснюється безпосередньо або через третіх осіб за рахунок технічної або іншої, в тому числі безповоротної, допомоги у сфері запобігання, протидії корупції». Також декларації мають подавати керівники (члени вищого органу управління) громадських об'єднань, інших невідприємницьких товариств, що здійснюють діяльність, пов'язану із запобіганням корупції, імплементацією стандартів у сфері антикорупційної політики, моніторингом антикорупційної політики в Україні, підготовкою пропозицій з питань формування, реалізації такої політики, або беруть участь, залучаються до здійснення заходів, пов'язаних із запобіганням, протидією корупції. Крім того, декларуватися мають особи, які претендують на посаду президента, мера, депутата Верховної Ради, обласних, районних, міських, районних у містах, сільських, селищних рад; кандидати на посади сільських, селищних, міських голів та старост; членів спостережної ради державного банку, держпідприємства або прибуткової держорганізації, а також Громадської ради доброчесності. Перші декларації потрібно подати в 2018 році за період від дня вступу цього закону в чинність до 31 грудня 2017 року. Нова поліція прийшла на зміну міліції, щоб подолати корупцію, її стало менше, але вона так і не змогла подолати корупцію в своїх лавах. Звичайно, сьогодні хабарників серед поліцейських незрівнянно менше, ніж було у міліції. Але все ж вони є. Указ Президента України: «Про утворення Національного антикорупційного бюро України» від 16 квітня 2015 р. № 217 говорить про забезпечити вирішення в установленому порядку питань, пов'язаних зі створенням Національного антикорупційного бюро України. У Стратегії як пріоритетні визначено такі сфери: формування та реалізація державної антикорупційної політики; запобігання корупції (у представницьких органах влади і створення доброчесної публічної служби; у діяльності органів виконавчої влади; у сфері державних закупівель; у судовій системі та органах кримінальної юстиції; у приватному секторі; доступ до інформації); покарання за корупцію; формування негативного ставлення до корупції.

Створено Антикорупційне бюро, яке відповідає усім стандартам незалежності: конкурсний відбір на посади керівника та усіх працівників бюро, належна оплата праці, і найважливіше, – має вже певну статистику розслідувань. Особливістю є і те, що бюро буде розслідувати не дрібні хабарі, а злочини, вчинені посадовцями високого рівня, або

зловживання у великих масштабах. Наприклад, зараз цільовою аудиторією закону Про антикорупційне бюро є міністри, прем'єр-міністри, а також їхніх заступники, губернатори, судді, нардепи. Створено багато потрібних сайтів, де збирається уся інформація про заходи, що проводяться різними відомствами у корупційній боротьбі. Також є багато програм де б керівники різних відомств звітували, що було зроблено за тиждень, а питання їм ставили активісти з громадських організацій, котрі займаються боротьбою з корупцією та журналісти, які ведуть антикорупційні розслідування. Громадяни можуть спостерігати, що відбувається з тими, хто вже був заарештований і кому висунули звинувачення. Порошенко підписав поправки, які вимагають, щоб антикорупційні НВО (неурядові організації), їх підрядники та громадські активісти, які боролися з корупцією, подавали електронні декларації про своє майно і доходи. Це являє собою очевидну спробу залякати антикорупційних активістів, їх підрядників і постачальників. Поправка була засуджена правозахисними організаціями. І хоча Порошенко погодився, що ці поправки повинні бути переглянуті, цього досі не сталося. Замість цього, адміністрація президента запропонувала законопроекти, вносячи зміни в правила, що регулюють публічні звіти і податкові зобов'язання для всіх неурядових організацій.

Висновки. В Україні, на перший погляд, система антикорупційного законодавства створена. Вона містить багато нормативно-правових актів. Проте, всі вони приймалися у різні часи, різними органами, у ряді випадків – спонтанно, безсистемно, без належного наукового обґрунтування, через що і виникають колізії та протиріччя. Чинне антикорупційне законодавство настільки розмите, що одне й те ж корупційне діяння можна кваліфікувати і як проступок (правопорушення), і як злочин. Проблеми, що виникають у застосуванні антикорупційного законодавства України можна розділити на ті, які обумовлені недостатньою чіткістю та однозначністю законодавчих формулювань і такі, що викликані необґрунтованістю, а інколи й помилковістю його положень.

Список використаної літератури:

1. Камлик М. І. Корупція в Україні / М. І. Камлик, Є. В. Невмержицький. — К. : Знання, 1998. — С. 5-6.
2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon.rada.gov_ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_101
3. Положення про Національну раду з питань антикорупційної політики: Указ Президента України від 14 жовтня 2014 року № 808/2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon4.rada.gov.ua>.
4. Олійник А. Ю. Конституційно-правовий механізм забезпечення основних свобод людини і громадянина в Україні: монографія. – К.: Алерта: КНТ: Центр навч. літератури, 2008. – 470 с.
5. Ситник Г. П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади) (концептуальні та організаційно-правові засади) / Г. П. Ситник. – К. : НАДУ, 2012. – 543 с.
6. Пустовіт Ж. М. Актуальність проблеми прав і свобод людини і громадянина в Україні: навч. посібн. – К.: КНТ, 2009. – 230 с.
7. Гончарук Т. В., Гурик М. І., Шумка М. Л. Філософські проблеми державного управління. Навч. посібник. Тернопіль. – Економічна думка, 2010. – 126 с.
8. Шумка М. Етичні виміри діяльності державного управління в античній парадигмі / Михайлина Шумка // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Роль суспільних наук у забезпеченні стабільності розвитку глобальних світових процесів у XXI ст.» м. Київ, 1-2 квітня 2016 р.
9. Гончарук-Чолач, Т. Сучасні парадигми державного управління: теоретико-філософське осмислення / Тетяна Гончарук-Чолач // Психологія і суспільство. – 2010. – № 4. – С. 72-81.
10. Гурик М.І., Шумка М. Л. «Каста луччих людей» у соціально-філософському вченні Дмитра Донцова / Михайлина Шумка, Мирослава Гурик // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». – Серія «Філософія». – Вип. 8. – Острог, 2011. – С. 36-46.